

Феофан Прокопович, *Laudātiō Borysthenis*

Lēctiō prīma

Salvē, magne Pater, dīves aquārum. Sicut omnēs fluviōs opibus vincis, sīc eōs laudibus vincere potes. Quam lātum est flūmen! Rīpae plūs disiūctae sunt quam sagitta volāre potest. Magna **Thetis** in tē est. Ea gaudet mare imitārī et cum **Pontō** certāre; sē ferōciter agit. Veterēs **quercūs** ē terrā trahit. Etiam partēs altōrum montium rapit. Nihil **obstāns** manet. Saepe cursum mūtāt, loca **arēnā** implet. Nihil dīcō dē pūrīs undīs **fulgentibus**, dē aquā dulcī, quae cibōs facilliter mollit. In īmō fluviō **flāva** arēna ut aurum fulget. Quis pulchrās rīpās satis admirārī possit! Pulchra faciēs Naturae in utrāque rīpā lūcet.

In orīentī parte campī multīs herbīs **viridēs** sunt et pecora alunt. In occidentī parte montēs altī surgunt et **dēnsissima** silva **innumerās** apēs alit.

Maiōrēs bene dīxērunt **Borysthenis** flūctūs mellis et lactis plēnōs esse.

Cūr cōgitō dē tot rūribus, tot oppidīs, tot urbibus in laetīs rīpīs? Testēs sunt multōrum tuōrum dōnōrum. Tū tot fluviōs accipis! Āh, Urbs haec ipsa, ōrnāmentum patriae māterque **potentis** Imperiī! Ea est maximum monumentum tuae glōriae, ea ā tē tam multa dōna accēpit. Tū circum magna illīus moenia fluis, campum eius dēlectās. Tantās mercēs ad rīpās portās; lignum **lapidēs**que quoque quibus templa aedificantur. Multōs militēs nāvibus ēmittis, Pontō mināris et terrēs. Patriam dēfendis, fortior mūrō es. Hostem **terrōre exclūdīs**.

Thetis, -idis = antiq̄ua dea maris

Pontus, -ī = mare inter Asiam et Eurōpam situm

quercus, -ūs (f.) = genus arboris
obstāre, -ō = contrā stāre, ex
adversō stāre

arēna, -ae

fulgēre, -ō < fulgur

flāvus, -a, -um = color frūmentī
mātūrī

viridis, -is, -e = color herbae
novae

dēnsus, -a, -um = 'dēnsa silva'
dīcitur silva in quā prope sē
arborēs herbaeque crēscunt
innumerus, -a, -um = quī
numerārī non possunt

maiōrēs = quī ante nōs vivēbant
Borysthenēs, -is = magnus
fluvius quī in Ucrāinā fluit, nunc
Danapris (Dnipro, Dniepr)
potēns, -entis = quī potest, valēt
et fortis est

lapis, -idis (m.)

terror, -ōris < terrēre

exclūdere, -ō < ex + claudere

Lēctiō secunda

Salvē, magne Pater, magnārum dīves aquārum. Sicut cūnctōs amnēs opibus vincis, sic eōs laudibus vincere potes. Quam lātum flūmen! Lītora plūs disiūncta sunt quam sagitta volāre potest. Thetis in tē fūsa esse vidētur. Ea gaudet speciem **aequoris** referre et cum Pontō certāre. Quae rapidī flūctūs vī **furit** et **annōsās** quercūs **rādīcibus** altīs **abstrahit**; Quīn etiam ingentia altī montis membra ferōciter rapit et horrendīs sonīs nihil quod obstat manēre patitur; Cursum saepe mūtāt, loca arēnae plēna relinquit.

Praetereō quod pūrīs undīs fulgeat, quod aqua **sitientī** dulce **libāmen** sit, quod aqua etiam paulum **fervēns** cibōs molliat, quod in īmō arēna flāva falsē ut aurum **clāreat**.

Quis satis amoenās rīpās mīrārī possit, cum **decōra** Nātūrae faciēs **utrinque** lūcet! Pinguia **prāta** ad sōlem oriēntem spectantia **virent** pecorīque **alimenta ministrant**. Ā parte sōlis occidentis **montāna cacūmina** surgunt, ubi dēnsissima silva innumerās apēs alit.

Maiōrēs bene dīxērunt Borysthenis amnem iam flūctūs mellis plēnōs **volvare**, iam flūctūs lactis plēnōs volvere.

Quid memorem tot rūra, tot oppida, tot urbēs in laetīs rīpīs positās, quae testēs tot tantōrumque tuōrum vitae munerum sunt, quae dē tot fluviīs ā tē acceptīs narrant?

Et, Urbs haec ipsa, **decus** patriae māterque potentīs Imperiī! Ea est maximum **monumentum** tuārum laudum, ea ā tē tam multa dōna accēpit. Tū magna illius moenia **circumfluis**, dēlectās campum eius, quod ad sōlis ortum spectat.

Praetereā tantās mercēs ad lītora portās, magnās copiās lignōrum lapidumque ad magna templa aedificanda. Ēmittis cum **numerōsis** militibus nāvēs, ipsī Pontō mināris et terrōrem affers. Patriam fortior omnī mūrō dēfendis et dīrum hostem ē finibus exclūdis aditumque tuī terrōre claudis.

aequor, -oris = summa pars maris (tranquillī)
furere, -ō = sē ferōciter agere
annus > annōsus, -a, -um = quī iam multōs annōs habet
radix, -icis = pars arboris quae sub terrā sita est
abstrahere, -ō = ab + trahere

praeterire, -eō = praeter + ire
sitire, -io < sitis
libāmen, -minis = id quod ad bibendum dēis ab hominibus funditur
fervēre, -eō (dīcitur dē aquā) = tam callidam fiēri ut multum et ferōciter se mōvet
clārere, -eō < clārus
decōrus, -a, -um = pulcher
utrinque = ab utrāque parte
prātum, -ī = campus ubi pecus pāscitur
virere, -eō = viridis esse
alimentum = quod alit, cibus
minister > ministrāre, -ō = dare
montānus, -a, -um < mōns
cacūmen, -minis = summa pars (mōntis vel arboris)
volvare, -ō = aliquid vertēns movēre

decus, -oris = ōrnāmentum
monumentum, -ī = quidquid nōs monet et aliquid in memoriā fert, sicut statua, templum ...

circumfluere, -ō = circum + fluere

numerus > numerōsus, -a, -um = magnō cum numerō

Lēctiō tertiā

Salvē, magne Pater, magnārum dīves aquārum, ut cūnctōs opibus vincis, sīc laudibus omnēs **exsuperāre** potes. Quae tam **spatiōsa mōlēs** est fluentī? Ultrā tēlī volantis iactum lītora disiūncta sunt. Thetis fūsa est et speciem aequoris referre et **aemula** Pontī fierī gaudet. Aut quae - nam furit ista rapidī flūctūs **violentia** - annōsās quercūs rādīcibus altīs abstrahit; Quīn etiam **vehemēns** ingentia **excelsī** montis membra rapit nihilque, quod obstat, **horrisonīs** cursibus dūrāre patitur; **exōsus** eundem tractum saepe locum mūtāt arēnāsque **sprētās** relinquit.

Praetereō quod **nitidus** pūrīs undīs fulgeat, quod **pōtus** sitientī **palātō** faciat dulce lībāmen **subāctus**que **crūdōs** cibōs exiguō **fervōre** molliat, quod flāvus in īmō fundō clāreat et fallāx mentītum aurum **venditet**. Quis satis amoenōs istārum rīpārum **tractūs** mīrārī possit, ut decōra Nātūrae faciēs utrinque lūcet! **Pinguia** prāta ad **roseum** **Tītānis ortum** virent pecorīque alimenta ministrant; Versus eius **occāsum** montāna cacūmina surgunt, ubi dēnsissima silva innumerās apēs nūtrit.

Et bene maiōrēs dīxēre Borysthenis amnem iam flūctūs mellis plēnōs, iam lactis plēnōs volvere. Quid memorem tot rūra, tot oppida, tot laetīs rīpīs positās urbēs, quae tot tibi tantaque vītae mūnera referunt et quae ingentem fluviōrum partem acceptam maximē referunt? Et, Urbs haec ipsa, decus patriae, māterque potentīs Imperiī quae **suprēma** tuārum laudum monumenta sunt, quae tibi tot **commoda** dēbet. Tū **ampla** illius moenia **perluis** **exhilarās**que **plagam**, quae spectat ad sōlīs ortum.

Quid quod **comportās** tantās mercēs ad lītora, lignōrum lapidumque **struem calcem**que **tenācem** māteriam templīs et magnīs aedibus **aptam**. Adde, quod **expediās** nāvēs numerōsō milite īnstrūctās, et ipsī Pontō minās **gelibus**que timōrem **incutiās**, sed Patriam fortior omnī mūrō dēfendās et dīrum hostem finibus exclūdās aditumque tuī **formīdine** claudās.

exsuperāre, -ō = superior esse
spatiōsus, -a, -um = magnus
et latus

mōlēs, -is = ingēns rēs

aemulus, -a, -um = quī aequus
ac alter, etiam alterō melior esse
vult

violentia, -ae = vīs

vehemēns, -ntis = ferōx
excelsus, -a, -um = altus
horrisonus, -a, -um =
horrendum sonāns
exōsus, -a, -um = odiī plēnus
spernere, -ō, sprēvī, sprētum =
rēmōvēre

nitidus, -a, -um = clārus, lūcēns
pōtus, -ūs < pōtāre
palātum, -ī = pars superior ōris
interiōris

subigere = sub + agere
crūdus, -a, -um = quod coctum
nōn est

fervor, -ōris < fervēre

venditāre, -ō < vendere

tractus, -ūs = pars terrae

pinguis, -is, -e = crassus

roseus, -a, -um = color sōlīs
oriētis

Tītān, -ānis = Sōl, deus Sōlīs
ortus, -ūs < orīrī

occāsus, -ūs < occidere

suprēmus, -a, -um (*sup.*) < superus
commodum, -ī = rēs bona
amplus, -a, -um = magnus, latus
et altus

perluere, -ō = lavāre
exhilarāre, -ō = dēlectāre,
aliquem laetior reddere

plaga, -ae = campus

comportāre = cum + portāre

struēs, -is = magna cōpia rērum

permixtē in altitudinem collāta

calx, calcis = genus lapidis albī

tenēre > tenāx, -ācis = dūrus

aptus, -a, -um = conveniēns

expedire, -iō = parāre ad
bellum

gelū, -ūs = frīgus tam frīgīdum
ut aquam dūram fiat

incutere, -ō = inferre

formīdō, -dinis = terror

Lēctiō orīginālis

Salvē, magne Pater, magnārum dīves aquārum,
 ut cūctōs opibus vincis, sīc laudibus omnēs
 exsuperāre potes. Quae tam spatiōsa fluentī
 est mōlēs? Ultrā tēlī disiūcta volantis
 lītora sunt iactum. Fūsa est speciemque referre 5
 aequoris et Pontī fierī Thetis aemula gaudet.
 Aut quae - nam ista furit rapidī violentia flūctūs -
 annōsās quercūs rādīcibus abstrahit altīs;
 Quīn etiam excelsī vehemēns ingentia montis
 membra rapit patiturque nihil dūrāre, quod obstat, 10
 cursibus horronis; tractumque exōsus eundem
 saepe locum mūtāt sprētāsque relinquit arēnās.
 Praetereō pūrīs nitidus quod fulgeat undīs,
 quod pōtus faciat sitientī dulce palātō
 lībāmen crūdōsque cibōs fervōre subāctōs 15
 molliat exiguō, fundō quod flāvus in imō
 clāreat et fallāx mentītum venditet aurum.
 Quis satis istārum mīrārī possit amoenōs
 rīpārum tractūs, ut lūcet utrinque decōra
 Nātūrae faciēs! Roseum Tītānis ad ortum 20
 pinguia prāta virent pecorīque alimenta ministrant;
 Occāsum versus montāna cacūmina surgunt,
 innumerās ubi nūtrit apēs dēnsissima silva.
 Et bene maiōrēs dīxēre Borysthenis amnem
 iam mellis plēnōs, iam lactis volvere flūctūs. 25
 Quid memorem laetīs tot rūra, tot oppida rīpīs,
 tot positās urbēs quae tot tibi tantaque vītae
 mūnera et ingentem fluviōrum maximē partem
 acceptam referunt? Et, quae suprēma tuārum
 sunt laudum monumenta, tibī tot commoda dēbet 30
 Urbs haec ipsa, decus patriae, māterque potentīs
 Imperiī. Illius tū moenia perluis ampla
 exhilarāsque plagam, sōlis quae spectat ad ortum.
 Quid quod comportās tantās ad lītora mercēs,
 lignōrum lapidumque struem calcemque tenācem 35
 māteriam templīs et magnīs aedibus aptam.
 Adde, quod instrūctās numerōsō mīlite nāvēs
 expediās, ipsīque minās gelibusque timōrem
 incutiās Pontō, Patriam sed fortior omnī
 mūrō dēfendās et dīrum finibus hostem 40
 exclūdās aditumque tuī formīdine claudās.